

JOAN LINDHOUT

DAT NOOIT

*Hoe een protestant onverwachts thuiskwam in de
Moederkerk*

© 2025 Joan Lindhout

© 2025 Una Sancta Publishing

Uitgegeven door Una Sancta Publishing, een handelsnaam van JL Digital B.V.
unasanctapublishing.nl

ISBN 978 90 836 2310 8

ISBN e-book 978 90 836 2311 5

ISBN luisterboek 978 90 836 2312 2

NUR 707

Bijbelteksten zijn ontleend aan de *Petrus Canisiusvertaling*, tenzij anders vermeld.

Alle rechten voorbehouden. Geen enkel deel van deze publicatie mag worden veeleelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, scans of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*Voor hen die mij het meest dierbaar zijn — mijn vrouw en
kinderen.*

“Gij dan, geliefden, nu gij het te voren weet, weest op uw hoede, opdat gij niet door de dwaling der goddelozen wordt meegesleept en uw eigen vastheid verliest.”

— 2 Petrus 3,17

Inhoudsopgave

Proloog	1
Inleiding	5
1 De kloof	9
2 De scheuring	15
3 De roeping	19
4 De ontwaking	23
5 Het gesprek	27
6 De lezing	31
7 De kerkvaders	41
8 De Eucharistie	49
9 De wedergeboorte	65
10 De biecht	77
11 Het vonnis	89
12 De uitersten	105
13 De rozenkrans	123
14 Het thuiskomen	129
<i>Epiloog</i>	139
<i>Nawoord</i>	143
<i>Dankwoord</i>	147
<i>Appendix I: Bonusmateriaal</i>	149
<i>Appendix II: De Kerk kan niet dwalen</i>	151
<i>Appendix III: Over de integriteit van de H. Schrift</i>	159
<i>Appendix IV: Maria, de Ark van het Nieuwe Verbond</i>	165

Proloog

“Als de Kerk zich dan kan vergissen, o Calvijn, o Luther, tot wie moet ik dan mijn toevlucht nemen in mijn moeilijkheden? Tot de Schrift, zeggen zij. Maar wat moet ik, arm mens, doen, want het is juist de Schrift waar mijn moeilijkheid ligt. Ik twijfel niet of ik de Schrift moet geloven of niet, want iedereen weet dat het Gods Woord van Waarheid is. Maar wat mij verontrust, is hoe ik haar moet verstaan, want de conclusies die eruit getrokken kunnen worden zijn ontelbaar, tegenstrijdig, en ieder kiest zijn eigen interpretatie: de één zo, de ander zo. En toch is er maar één juiste uitleg. Ach, wie leert mij welke de goede is tussen zoveel valse?”¹

— St. Franciscus van Sales

December 1594. De sneeuw viel op de kale takken van het winterbos waar de jonge priester zich schuilhield. Hij was nog geen dertig, pas gewijd, maar met een hart dat brandde van liefde voor de waarheid. Meer dan 70.000 mensen in de streek van Chablais — net over de grens met Genève — hadden zich massaal van Rome afgekeerd. Ze hingen nu de leer aan van Calvijn, de hervormer die Rome een hoer noemde, de paus een antichrist, en de mis een gruwel.

¹ François de Sales, *Les Controverses* (Lyon: Jean Pillehotte, 1596); Engelse vertaling: *The Catholic Controversy: A Defense of the Faith*, TAN Books (Charlotte, NC: TAN Books, 1986), hoofdstuk 12.

St. Franciscus van Sales ging alleen. Geen leger, geen geld, geen steun van vorsten. Alleen zijn pen — en het geloof dat hij een waarheid diende die onverwoestbaar was. In plaats van te debatteren op straat, begon hij brieven te schrijven. Pamfletten. Iedere ochtend stopte hij ze onder de deuren van de mensen die hem niet wilden ontvangen. Ze weigerden zijn preken te horen, maar ze konden zijn geschreven woorden niet ontwijken. En in die woorden ontvouwde zich een vraag die nog steeds als een zwaard door mijn denken snijdt: heeft de Heilige Geest zich ooit bedacht? Heeft Hij in Luther verworpen wat Hij in Calvijn bevestigde? Of wat Rome al eeuwenlang trouw bewaarde? Kan de Waarheid zichzelf tegenspreken? Hoe kan het dat twee hervormers, beide overtuigd van de leiding van de Heilige Geest, elkaar zo fel tegenspreken over de kern van het geloof?

De Reformatie wordt ons vaak voorgesteld als een bevrijding. Alsof de duisternis van Rome plaatsmaakte voor het licht van het Woord. Maar wat als het andersom was? Wat als er niet plotseling licht doorbrak, maar het licht juist werd verstrooid in duizend richtingen?

Ik schrijf dit boek als een man die gegrepen werd door die vragen. Als iemand die met beide benen in het erfgoed van de Reformatie stond en die zich langzaam, tegen wil en dank, ging afvragen of de Reformatie werkelijk een terugkeer naar de oorsprong was, of juist een breuk met de stroom die begon in Jeruzalem, verderging in Antiochië, en haar zetel vond in Rome.

St. Franciscus van Sales schreef niet om te beledigen, maar om te redden. Hij sprak met de liefde van een herder, maar met de scherpte van een zwaard. En wie zijn woorden leest, voelt het nog steeds: de waarheid is niet neutraal. Ze stelt ons een vraag.

Een vraag die iedere christen, in ieder tijdperk, onder ogen moet zien: *wat als Rome niet moet terugkeren naar de waarheid — maar ik?*

Dit boek is het verslag van mijn zoektocht. Een zoektocht naar waarheid, naar eenheid, naar de Kerk die één is in geloof, in sacramenten en in apostolisch gezag — zoals zij dat altijd is geweest, van het begin tot het einde.

Ik trok dezelfde conclusie als de 70.000 mensen in de streek van Chablais, die — op enkelen na — allen terugkeerden naar de Moederkerk. De bruid van Christus, gebouwd op een rots, tegen wie zelfs de poorten van de hel geen stand houden.

Joan Lindhout, juli 2025

Inleiding

“Maar de Mis leert, dat de levenden en de doden niet door het lijden van Christus vergeving der zonden hebben, tenzij dat Christus nog dagelijks voor hen van de Mispriesters geofferd worde, en dat Christus lichamelijk onder de gestalte des broods en wijns is, en daarom ook daarin moet aangebeden worden. En alzo is de Mis in den grond anders niet, dan een verlooehening der enige offerande en des lijdens van Jezus Christus, en een vervloekte afgoderij.”²

— Heidelbergse Catechismus

Dit boek gaat over mijn persoonlijke reis naar de *Una Sancta* en welke ervaringen en worstelingen daarbij kwamen kijken, maar uiteindelijk gaat het om de veel diepere en universele vraag: waar is de ware Kerk van Christus?

Mij is vroeger geleerd welke kerk het sowieso *niet* is: die van de roomsen. Die is gediskwalificeerd. Maar welke wel? Wie heeft de waarheid in pacht? Neem bijvoorbeeld alleen al de kwestie van kinderdoop of volwassendoop. Vrouwen in het ambt, ja of nee? Ben je bij voorbaat uitverkoren, kun je daar nog iets aan doen? Is het huwelijk een sacrament? Mag je het verbreken en met een ander trouwen? Met de hand op de Bijbel claimen verschillende stromingen tegengestelde antwoorden

² Heidelbergse Catechismus, zondag 30, vraag 80. <https://www.heidelbergse-catechismus.nl/verlossing/zondag-30>

op deze vragen. Of *the one billion dollar question*: hoe word je zalig en kun je het verliezen?

Toen ik het antwoord op die vragen zocht, kwam ik onvermijdelijk op de scheidslijn tussen Rome en Reformatie. En dan botst het. Dan wordt het spannend, fel en confronterend. En dat is wat de woorden ‘vervloekte afgoderij’ uit vraag 80 van de Heidelbergse Catechismus uitdrukken. Het is het oordeel van de reformatoren over de katholieke eredienst, de Heilige Mis en met name de Heilige Eucharistie. In 1534 noemde Luther het een *abominatione sit Papistica* (pauselijke gruwel)³, Calvijn nam het stokje over en noemde het in 1559 een *execrabile idolum* (verfoeilijke afgod)⁴. Die terminologie belandde uiteindelijk in 1563 in de Heidelbergse Catechismus. Hoewel de soep nu niet meer zo heet gegeten lijkt te worden dan 500 jaar geleden, blijven de leerstellingen onveranderd. Dat is mijn vertrekpunt, dat is de geloofstraditie waarin ik ben opgegroeid.

³ Maarten Luther, *De Missa Privata et Unctione Sacerdotali. Libellus D. Mar. Lutheri. E Germanico in Latinum translatus, per Iust. Ionam* (Wittenberg: Joseph Klug [Hans Lufft], 1534), p. 145. Latijnse tekst: “*Et pastor non solus pro se accipit Sacramentum, ut in abominatione sit Papistica, Nec ex Missa facit sacrificium pro peccatis vivorum & mortuorum, ut Papae abominatio facit.*” Nederlandse vertaling: “*En de predikant neemt het sacrament niet alleen voor zichzelf, zoals in de pauselijke gruwel het geval is. Ook maakt hij van de Mis geen offer voor de zonden van levenden en doden, zoals de gruwel van de paus dat doet.*” In te zien bij de Bayerische Staatsbibliothek: <https://www.digitale-sammlungen.de/en/view/bsb10194152?page=144,145&q=abominatione>

⁴ Johannes Calvijn, *Institutio Christianae Religionis* (1559), Liber IV, Caput XVII, §36. Latijnse tekst: “*...dum ex sancto eius Sacramento factum est execrabile idolum.*” Nederlandse vertaling: “*...doordat van zijn heilig sacrament een verfoeilijke afgod gemaakt is.*” Zie: J. Calvijn, *Institutie of onderwijzing in de christelijke religie*, vert. A. Sizoo, Boek IV, Hoofdstuk XVII, §36. Beide versies te raadplegen op <https://calvin.reformation.nl/>

Ik begin het eerste hoofdstuk met mijn jeugd op de School met de Bijbel, en eindig bij de Eucharistie, het sacrament dat mij — met eerbied gezegd — de hemel op aarde deed ervaren. Tussendoor sta ik stil bij thema's als de wedergeboorte, de biecht, het leergezag van de Kerk, het gezag van de Schrift, Maria, en de kracht van de rozenkrans. Alles bezien door de bril van iemand die lange tijd op afstand stond van 'Rome', maar uiteindelijk niets anders meer kon dan de oversteek maken.

De weg van het protestantisme naar het katholicisme is geen eenvoudige. Zeker niet als je, zoals ik, geworteld bent in de Nederlandse calvinistische geloofstraditie. Toch gebeurde er iets wat ik niet had voorzien: ik ging de katholieke Kerk niet langer zien als het probleem, maar als het antwoord. Dat proces — met zijn twijfels, ontdekkingen en verrassingen — heb ik zo eerlijk mogelijk proberen te beschrijven.

Het boek bestaat uit losse hoofdstukken, die samen één geheel vormen. Elk hoofdstuk beschrijft een specifiek moment, thema of inzicht dat voor mij van doorslaggevend belang was. Sommige hoofdstukken zijn verhalend van aard, andere meer beschouwend. Wat mij overtuigde, leg ik hier neer zoals het zich aan mij voordeed: soms geleidelijk, soms in een flits.

Dit boek pretendeert niet het laatste woord te spreken over theologische vraagstukken. Het is geen catechismus, geen apologetisch handboek, geen kerkgeschiedenis. Het is een getuigenis en een reisverslag van hoe het toch kon dat een PKN-ouderling uiteindelijk vol overgave de overstap maakte naar de Rooms-Katholieke Kerk.

Fasten your seatbelts.

1

De kloof

“Bovendien gaapt er tussen ons en u een geweldige afgrond; zodat men van hier niet naar u kan gaan, ook al zou men het willen, en men van ginds niet naar ons komen kan.”

— Lucas 16,26

“En daar de zaak zo staat onder het pausdom, kan men begrijpen, wat voor kerk daar nog over is. [...] De openbare samenkomsten zijn scholen van afgoderij en goddeloosheid. Daarom is er geen gevaar, dat wij, door af te wijken van het verderfelijke deelhebben aan zoveel schanddaden, van de kerk van Christus zouden afgescheurd worden.”⁵

— Johannes Calvijn

“Maar kunnen katholieken dan niet in de hemel komen, juf?”, vraagt een van mijn klasgenootjes.

“Zij die echt Jezus liefhebben en niet geloven dat het brood en

⁵ J. Calvijn, *Institutie of onderwijzing in de christelijke religie*, vert. A. Sizoo, Boek IV, Hoofdstuk II, §2. <https://calvin.reformation.nl/>

de wijn echt veranderen in Zijn lichaam, die kunnen wel gered worden”, antwoordt zij.

De hersentjes van mij en mijn klasgenoten kraken. We zijn ongeveer twaalf jaar oud, we gaan vrijwel allemaal iedere zondag één of twee keer naar de kerk en we horen zojuist dat christenen vroeger geloofden dat het brood en de wijn van het Heilig Avondmaal echt veranderden in het vlees en bloed van Jezus zelf. We zijn geschokt. Dat is toch hartstikke vies? Hoe konden ze dat nu denken?

Het is 1997. Dit tafereel speelt zich af in groep 8 van School met de Bijbel in Sint-Annaland. In dit Zeeuwse dorp ben ik geboren en getogen. We krijgen les in de kerkgeschiedenis en vandaag gaat het over de Reformatie. We leren over de breuk met de Rooms-Katholieke Kerk en waarom dat gebeurde. Het feit dat ik me dit bijna 30 jaar na dato nog zo kan herinneren, onderstreept de spanning die toen voelbaar was. Als klein kind voelde je aan: dit gaat ergens over. Ten diepste ging het over de vraag: hoe word je zalig? Niet op de ‘roomse’ manier dus, werd ons duidelijk gemaakt. Hoe dan wel? *“Door om een nieuw hartje te vragen.”* De zaadjes van de bevindelijk-gereformeerde theologie werden zo bij ons geplant en kwamen verder tot bloei in de catechisatielessen en de zondagse kerkdiensten.

Jaren later vond ik een boekje terug uit die tijd, met daarin de lesstof van onze kerkgeschiedenislessen. Het viel me op dat onze geschiedenis begon bij 1517, bij Maarten Luther. De vijftien eeuwen die daaraan voorafgingen, werden simpelweg afgedaan als ‘roomse dwalingen’. Ik herinner me nog dat de juf vertelde over het vagevuur en ons leerde dat het een soort tussenstation was tussen hemel en hel. Als je familie niet genoeg voor je bad

of aflaten kocht, dan kon je alsnog in de hel vallen. Als kind geloofde ik dat. Pas veel later ontdekte ik dat de katholieke Kerk iets anders leert, maar toen wist ik niet beter.

Mijn klas was een mengeling van hervormden en gereformeerden. Of om precies te zijn: kinderen van de Nederlands Hervormde Kerk en van de Gereformeerde Gemeenten. Een buitenstaander begrijpt niets van die termen, want ze betekenen toch hetzelfde? Taalkundig wel, maar in de praktijk niet. Voor de leden van de groepen onderling is bekend wat de verschillen zijn en is duidelijk wie tot welke groep behoort. Mensen van de Gereformeerde Gemeenten worden ook wel ‘gergemmers’ genoemd en dan ben je volgens hervormden ‘zwaar’. Dan mag je bijvoorbeeld geen televisie hebben en meiden mogen geen broeken dragen. Zo heet werd de soep bij ons thuis niet gegeten, want wij waren hervormd.

Naast deze twee kerken was er in Sint-Annaland nog het ‘derde kerkje’ zoals dat in de volksmond wordt genoemd. Zij behoren tot het kerkverband van de Gereformeerde Gemeenten in Nederland, oftewel ‘*Gergem in Ned*’. Die zijn nog ‘zwaarder’ dan de gergemmers en gaan dan ook niet bij ons naar school. Zij hebben hun eigen school in het naburige dorp Stavenisse.

Pas veel later zou ik begrijpen hoe deze verscheidenheid aan kerken historisch was ontstaan. In 1834 vond de zogeheten ‘Afscheiding’ plaats: een groep gelovigen verliet de Nederlands Hervormde Kerk uit protest tegen de vrijzinnige koers en het overheidsgezag over de kerk. In de decennia daarna ontstonden daaruit verschillende nieuwe kerkverbanden. Eén daarvan, de Gereformeerde Gemeenten, werd officieel gevormd in 1907. Ook binnen dat verband bleven de spanningen bestaan, en in

1953 leidde dat tot een nieuwe breuk: een deel van de leden ging verder onder de naam ‘Gereformeerde Gemeenten in Nederland’. Bij ons het ‘derde kerkje’, dus.

Mijn christelijke opvoeding thuis was degelijk en voorspelbaar. Zondagochtend 10.00 uur gingen we altijd naar de kerk. We baden en dankten voor het eten en lazen bij het avondeten een gedeelte uit de Bijbel. Ik heb nooit aan Gods bestaan getwijfeld of aan de waarheid van de Bijbel. Waar ik als kind echter nooit helemaal de vinger achter kon krijgen, was hoe ik dan zo’n nieuw hartje moest krijgen. Hoe wist ik nu of ik echt bij Jezus hoorde?

Ik kan me herinneren dat ik in mijn basisschooltijd angst had voor het ‘eindoordeel’. Het moment dat Jezus terugkomt naar de aarde en de levenden en de doden oordeelt. Brrrr, hoe zou dat aflopen voor mij? Aan welke kant zou ik staan?

In die tijd had ik een dagboekje waaruit ik ’s avonds een stukje las voordat ik ging slapen. Elke dag stond er een Bijbelgedeelte centraal, met een korte uitleg en toepassing. Wat me het meest intrigeerde, waren de stukken die gingen over ‘het oordeel’. Toen ik dit boekje kreeg, bladerde ik er snel doorheen, op zoek naar dit onderwerp. Wat ik precies las, weet ik niet meer. Maar ik herinner me nog wel het gevoel. De ernst. De spanning. Zoals uitgedrukt in deze Bijbelverzen:

“En ik zag de doden, klein en groot, staande voor God; en de boeken werden geopend; en een ander boek werd geopend, dat des levens is; en de doden werden geoordeeld uit hetgeen in de boeken geschreven was, naar hun werken.

En de zee gaf de doden, die in haar waren; en de dood en de hel gaven de doden, die in hen waren; en zij werden geoordeeld, een

iegeijk naar hun werken.

En de dood en de hel werden geworpen in den poel des vuurs; dit is de tweede dood.

En zo iemand niet gevonden werd geschreven in het boek des levens, die werd geworpen in den poel des vuurs.”

— Openbaring 20,12-15 (SV)

Slik. Als kind begreep ik misschien niet alle theologie, maar ik begreep wél dat het eindoordeel niet slechts symbolisch was. Er komt een moment waar het er echt op aankomt. Waar alles openbaar wordt. En waar je geoordeeld wordt naar je werken.

Het besef dat ik daar zou staan, maakte diepe indruk op me. En ik wist dat er een hemel en een hel was. Dat wist ik van school, van de kerk, van thuis. Ik wist dat het belangrijk was om bij Jezus te horen. Maar hóe je dat zeker wist, bleef voor mij vaak een mysterie. Ik bad wel om een nieuw hartje. Maar kreeg ik het ook?

2

De scheuring

“Mogen ze allen één zijn, gelijk Gij, Vader, het zijt in Mij, en Ik in U; mogen ze ook één zijn in Ons, opdat de wereld gelove, dat Gij Mij gezonden hebt.”

— Johannes 17,21

“Broeders, ik bezweer u uit naam van onzen Heer Jesus Christus, dat gij allen hetzelfde spreekt en dat er onder u geen scheuringen zijn, maar dat gij volkomen één zijt in dezelfde gezindheid en dezelfde overtuiging.”

— 1 Korintiërs 1,10

“Zo, dat gaat lekker bij jullie in kerk!”, roept een van onze ongelovige vrienden terwijl we met de grotendeels gelovige vriendengroep door het Schermerspad fietsen richting de Ring. Hij verwijst naar het niet zo fraaie artikel over onze kerk dat afgelopen week op de voorpagina van de lokale krant *De Eendrachtbode* was afgedrukt. Er is ruzie en onenigheid in de Nederlands Hervormde Kerk in het hele land, en dus ook in Sint-Annaland. Het gevolg is een nieuwe kerkscheuring waarbij er

een groep van de Nederlands Hervormde Kerk afscheurt en een nieuw kerkverband begint.

Dit speelt zich af begin 2004. Een proces van decennialang overleg, bekend als het Samen op Weg-proces, culmineert in de fusie van drie kerkverbanden onder een nieuwe naam: de Protestantse Kerk in Nederland (PKN). De Nederlands Hervormde Kerk, de Gereformeerde Kerken in Nederland en de Evangelisch-Lutherse Kerk fuseren officieel. Maar niet iedereen gaat daarin mee. Duizenden hervormden vinden de koers van de nieuwe kerk te vrijzinnig en weigeren zich aan te sluiten. Zij beschouwen de fusie als ontrouw aan de belijdenis. Zo ontstaat een nieuw kerkverband: de Hersteld Hervormde Kerk.

De 'herstelden' beschouwen zichzelf als voortzetters van de oude Nederlands Hervormde Kerk zoals die voor de fusie bestond. Het leidt tot gespleten families en hevige conflicten tot in de rechtbank aan toe. Want wie is de rechtmatige eigenaar van de kerkgebouwen? Degenen die de kerk willen voortzetten zoals die was, of van de gefuseerde groep? En de fondsen van de diaconie en kerkvoogdij, wie behoren die toe? Moeten die verdeeld worden over de twee groepen?

De spanningen liepen soms zo hoog op dat verenigingszalen moesten worden afgehuurd om de gemoederen te bedaren. Wat ooit een kerkgemeenschap was, werd nu een slagveld van verklaringen, procedures en vooral: diepe pijn. En de buitenwereld keek mee. Voor veel dorpsgenoten was het beschamend. Voor anderen een bevestiging van hun oordeel: zie je wel, het geloof is verdeeldheid. Christenen kunnen zelf niet eens samen door één deur. Om je kapot voor te schamen.

De naam 'PKN' kreeg bij de behoudende hervormden een negatieve bijklank. Het werd — en wordt nog steeds — geassocieerd met vrijzinnigheid en moderniteit. Voor de scheuring zei iemand tegen mij over de fusie: “dan komen er homo's op de kansel”. De afschuw van de drie letters 'PKN' was bij sommige hersteld-hervormden zo erg dat toen kort na de scheuring iemand precies deze letters op het kenteken van zijn nieuwe auto kreeg, hij er alles aan deed om dit ongedaan te krijgen. Dat lukte niet. De schaamte was echter zo groot, dat de beste man zijn auto van de oprit verbande en die altijd zo snel mogelijk in de garage parkeerde.

Ten tijde van de scheuring was ik negentien jaar. Ik voelde aan dat dit niet normaal was. Tegelijkertijd: we waren eraan gewend. We wisten dat het eigenlijk niet hoorde, maar accepteerden het als min of meer onvermijdelijk. Je hoorde mensen zeggen: “Ach ja, in de tijd van Jezus had je ook al Farizeeën en Sadduceeën.” En onder ons ging soms de grap rond die ook in het jodendom bekend is: “Twee joden, drie synagogen.” Wij konden daar moeiteloos een christelijke variant op maken: “Twee protestanten, drie kerken.”

De ironie was schrijnend: een fusie die bedoeld was om eenheid te brengen, leidde tot nieuwe verdeeldheid. Het was alsof kerk-zijn synoniem was geworden met polarisatie. Iedere richting zijn eigen waarheid, iedere waarheid zijn eigen groep. En iedere groep zijn eigen kerkgebouw. De eenheid die Jezus voor ogen had, leek verder weg dan ooit. Wat Jezus had gebeden in Johannes 17, dat we allen één zouden zijn, werd een soort ideaal waar we ons bij neerlegden dat het toch niet haalbaar was.

“Ik bid niet voor hen [de apostelen] alleen, maar ook voor allen, die door hun woord in Mij geloven. **Mogen ze allen één zijn**, gelijk Gij, Vader, het zijt in Mij, en Ik in U; **mogen ze ook één zijn in Ons**, opdat de wereld gelove, dat Gij Mij gezonden hebt. En de glorie, die Gij Mij hebt gegeven, heb ook Ik aan hen gegeven, **opdat ze één zouden zijn, gelijk Wij één zijn**: Ik in hen, en Gij in Mij. **Mogen ze volmaakte eenheid bezitten**, opdat de wereld erkenne, dat Gij Mij hebt gezonden, en dat Gij hen hebt bemind, gelijk Gij Mij hebt liefgehad.”

— Johannes 17,20-23

3

De roeping

*“Daarom broeders, staat pal, en houdt vast aan de overleveringen,
die gij geleerd hebt door ons woord of ons schrijven.”*

— 2 Tessalonicenzen 2,15

*“Het altaar is de plaats waar de hemel zich opent. Het sluit de kerk
niet in zichzelf op, maar ontsluit haar — en voert haar binnen in
de eeuwige liturgie.”⁶*

— Joseph Ratzinger (Benedictus XVI)

“Trrrrring!” De deurbel gaat. Het is een donkere avond in het najaar van 2015. De scriba van onze hervormde gemeente staat aan de deur met in zijn hand een brief. “Je staat op het dubbeltal voor ouderling”, zegt hij. “Zo,” denk ik, “dat had ik niet verwacht!” Ik laat hem binnen en samen bespreken we hoe het proces verloopt: de gemeente stemt, de kandidaat

⁶ Joseph Cardinal Ratzinger, *Der Geist der Liturgie. Eine Einführung* (Freiburg: Herder, 2000); Engelse vertaling: *The Spirit of the Liturgy* (San Francisco: Ignatius Press, 2000), p. 71.

met de meeste stemmen krijgt een week bedenktijd. Als je de verkiezing aanvaardt, volgt daarna de bevestiging in het ambt tijdens een speciale kerkdienst.

Ik ben op dat moment serieus bezig met het geloof. Dat is eigenlijk al een paar jaar zo. In 2011, in mijn appartement in Rotterdam, heb ik bewust gekozen voor God. Niet op een groot evenement of na een indrukwekkende preek, maar thuis op een gewone avond. Ik geloofde altijd wel dat God bestond, dat Jezus de Zoon van God was, dat Hij voor mijn zonden gestorven was. Maar ineens drong het besef binnen: ik leefde alsof dat allemaal bijzaak was. Ik liet de zonde gemakkelijk toe, hield God op afstand. En ik schaamde me diep. Alsof God me aankeek en wachtte op een antwoord.

Ik zat op de bank en drukte mijn gezicht in de leuning. Ik bad en ik aanvaardde Jezus als mijn Verlosser en Zaligmaker. Ik beseftte dat ik Hem nodig had. Ik wilde opnieuw beginnen. Beter leven.

Rond diezelfde tijd had ik net verkering gekregen met mijn vrouw. In 2012 trouwden we en in 2014 verhuisden we naar Goeree-Overflakkee, waar we ons eerste kindje verwachtten. We sloten ons aan bij de lokale hervormde kerk. Ik legde daar belijdenis af van mijn geloof, en al snel kwam die vraag aan de deur: ouderling worden?

Ik aarzelde. Niet omdat ik God niet wilde dienen, maar omdat ik me klein voelde voor zo'n taak. Jong ook vooral. Toch voelde ik ook vrede. Een zacht duwtje. Ik zei 'ja'. In maart 2016 werd ik bevestigd als ouderling.

Het was een tijd van inzet, verlangen om goed te doen, pastorale gesprekken voeren, gebed, betrokkenheid bij het gemeen-

televaten. In de huisbezoeken stond bij mij altijd Romeinen 10,9 centraal: *“Als u met uw mond de Heere Jezus belijdt en met uw hart gelooft dat God Hem uit de doden heeft opgewekt, zult u zalig worden.”* (HSV).

Dit vers was voor mij de bevestiging dat je door geloof alleen gerechtvaardigd wordt. Mensen die twijfelden over hun geloof of over hun zaligheid, probeerde ik gerust te stellen: “Je hoeft niet eerst zeker te zijn van jezelf of van je geloofsbeleving — als je met je hart gelooft en het belijdt, mag je weten dat je behouden bent.”

Toch begon ik gaandeweg te merken dat het geloof, zoals ik dat probeerde te belijden en over te dragen, steeds meer begon te botsen met de richting waarin de gemeente zich bewoog. Hoe ik het had geleerd en wat wezenlijk voor mij was, leek voor andere gemeenteleden vooral een hindernis voor ‘vernieuwing’. Het moest ‘anders’. We moesten meer ‘aansluiting vinden bij de jeugd’. Die wind waaide ook door de kerkenraad. Er werd een ‘Focustraject’ gestart van de Internationale Zendingsbond. Hierdoor ontstond de mogelijkheid dat gewone gemeenteleden als ‘Focusgroep’ ineens een hoop voor elkaar konden krijgen voor en tijdens de eredienst. Een lid van die groep had als profielfoto op WhatsApp een afbeelding wat leek op een lemma uit het woordenboek met de tekst: *‘Tradition: peer pressure of dead people’*. Traditie is groepsdruk van dode mensen. Oftewel: weg ermee.

Het deed mij denken aan een Amerikaanse evangelist die ik vroeger volgde en ook dingen zei als: *“We’re standing on the ashes of religion.”* Daarmee bedoelde hij: de oude vormen, tradities en heilige gebruiken zijn afgebrand en opgeruimd — en dat is maar goed ook, vond hij. De eredienst moest vooral

eigentijds, informeel en ‘persoonlijk’ worden. Weg met liturgie, stilte en eerbied. Weg met alles wat ouderwets en ‘kerkelijk’ aanvoelde.

Het zette mij aan het denken. Wat is gepast in een eredienst? Hoe wil God aanbeden worden? Wat is de rol van de dominee, kerkenraad en gemeenteleden daarin? Wat ik zag is dat het sacrale, het wijzen naar boven, steeds meer vervangen werd door een platte en simpele invulling, want er moest aansluiting komen met ‘de jeugd’. Het baarde mij zorgen. Waar zou dit eindigen? Wanneer was het goed genoeg?

Ik dacht ook na over de esthetiek van het kerkgebouw en hoe daarin de eerbied en liefde tot God uitgedrukt kan worden. Dat werd mij nog duidelijker toen ik namens de kerkenraad aanwezig was bij de intrededienst van een nieuwe predikant van de plaatselijke Gereformeerde Gemeenten.

Terwijl ik de kerkdienst volgde, keek ik eens goed naar het gebouw en het interieur. Ik kon geen enkele millimeter bespeuren die wees naar God. Die iets uitdrukte van Zijn majesteit. Zijn heiligheid. Het enige dat een belletje deed rinkelen was een oude Statenbijbel op de kansel. Dat was letterlijk het enige. Ik zag dat dit is wat je krijgt als je *sola scriptura* tot het uiterste doorvoert. Dan heb je alleen de ‘scriptura’. Geen mooi decorum, geen afbeelding van een kruis, zelfs geen leeg kruis! Dit is het pure calvinisme. Dit is sober. Is dit de ware godsdienst? Is dit hoe God aanbeden wil worden?

4

De ontwaking

*“Wee, die wat kwaad is, goed durven noemen,
En het goede kwaad;
Die duisternis maken tot licht,
En licht weer tot duister;
Die wat bitter is, laten doorgaan voor zoet,
En het zoete voor bitter.”*

— Jesaja 5,20

Het is eind 2016. Er begint iets te wringen. Niet met mijn geloof, niet met mijn leven op zichzelf — maar met hoe ik de wereld zie. Wat ik zie, hoor en lees, past steeds minder goed bij het beeld dat ik tot dan toe had van waarheid, rechtvaardigheid en beschaving. 's Avonds, na een lange werkdag, scroll ik door het nieuws of kijk ik video's van Amerikaanse media. De verkiezingsstrijd tussen Hillary Clinton en Donald Trump is in volle gang en ik probeer er iets van te begrijpen. Volgens alle kranten en talkshows is Trump een monster. Een nieuwe Hitler, zeggen sommigen zelfs. Maar... hij wint. Met overtuiging. Hoe kan dat? Wie zijn die miljoenen mensen die tegen het

mediaklimaat in toch voor hem kiezen?

Ik begin blogs te volgen die je niet in de mainstreammedia tegenkomt. Amerikaanse conservatieve christenen — protestanten, katholieken, orthodoxen — die de diepe crisis van het Westen analyseren. Ze schrijven over het morele verval, de vernietiging van het gezin, het verlies van geloof en de opkomst van een totalitaire seculiere ideologie die alles wat waar, goed en heilig is ondermijnt. Ik slik het niet allemaal voor zoete koek, maar er is iets in hun toon, hun overtuiging en hun feiten die me aan het denken zet.

Een van de eerste thema's die me raakt is de demografische crisis. Europa sterft uit, letterlijk. Geen kinderen meer, geen toekomst meer. Tegelijk groeit de islam razendsnel, zowel in aantal als in invloed. Dit kan niet goed gaan, denk ik.

Vanaf die tijd begon ik ook te schrijven over deze thema's. Mijn eerste blogpost opende met de Latijnse woorden: "*Ne timeamus quod veritas veritati noceat*" — "*Laten we niet bang zijn dat waarheid waarheid bedreigt.*" Het bleek een uitspraak te zijn van een katholieke bisschop: Butler. Ik vond het een krachtige gedachte. Waarheid hoeft immers niet bang te zijn voor waarheid. Het is een uitspraak die mij sindsdien is bijgebleven, ook al had ik toen nog geen idee waar mijn zoektocht naar waarheid mij uiteindelijk zou brengen.

In mijn artikelen stelde ik grote vragen: over geloof en wetenschap, God en mens, de zichtbare en onzichtbare werkelijkheid, lijden, onrecht, religie. Altijd vanuit christelijk perspectief, maar met een open houding naar andersdenkenden. Ik wilde niet bang zijn om het andere verhaal te horen, dat was immers precies wat mij zelf aan het denken had gezet.

Vanaf 2017 raakt een ander thema me nog dieper: de algehele beschikbaarheid van pornografie, overal, altijd, voor iedereen — en dus ook voor kinderen. Met een smartphone kun je in een paar seconden vreselijke beelden opvragen die een paar decennia geleden alleen in achterkamertjes te vinden waren. Wat doet dat met een generatie?

Ik krijg het idee om een campagne te starten: *de Pornovrije Generatie*. Net als de Rookvrije Generatie, maar dan voor zuiverheid. Ik wil bewustwording creëren, jongeren wapenen, ouders informeren en uiteindelijk ook politiek iets in beweging zetten. Maar ik loop vast. Niemand wil echt meedoen. Het onderwerp is te gevoelig. Te ongemakkelijk. Wat volgt is een eenzame strijd, zonder achterban. Ik probeer door te zetten, maar voel dat ik het op deze manier niet red.

Wat me wél opvalt: waar ik ook kom in deze cultuurstrijd — bij pro-life manifestaties, gezinsacties of christelijke conferenties — ik kom telkens katholieken tegen. Sterke types, overtuigd, goed geïnformeerd, rustig en standvastig. Het verbaast mij, want in mijn normale dagelijkse leven kom ik hen nooit tegen. Katholieken waren in mijn beleving mensen met rare gebruiken, beelden, misstanden en pausverering. Maar nu zie ik iets anders.

* * *

Het verlangen blijft om meer te doen dan mijn gewone werk. Ik wil schrijven, spreken en strijden. Maar niet alleen. Ik stuur een paar open sollicitaties naar organisaties die zich inzetten voor het ongeborn leven, het gezin en het behoud van christelijke waarden. Eén stichting reageert. Katholiek, dat wel. Maar dat is geen bezwaar, zeggen ze. En dat is het voor mij ook niet.

In september 2019 ga ik daar aan de slag als redacteur. Het werk geeft mij veel voldoening, maar na een paar maanden begint het te knagen. Het is geen speerpunt in de campagnes, maar in beginsel veroordeelt de stichting de Reformatie als een ‘protestantse revolutie’. Tegelijkertijd ben ik ouderling in mijn kerkelijke gemeente en daardoor onder andere belast met de taak ‘dwalingen te bestrijden’. In de kerk dan wel. Maar doordeweeks werk ik bij een stichting die uitgangspunten heeft die ik in mijn kerk dien te bestrijden.

Dit kan zo niet. Mooi dat we als protestanten en katholieken samen kunnen optrekken tegen abortus en andere ten hemel schreiende zaken, maar als puntje bij paaltje komt, scheiden de wegen. Of zoals een dominee op Refoweb het verwoordde: “er ligt een eeuwigheidskloof tussen Rome en de Reformatie.” Mijn conclusie was daarom: ik moet hier weg. Ik moet kiezen.

Maar toen kwam ‘het gesprek’ aan de lunchtafel.